

Rätt inhalation, en förutsättning för fysisk träning vid obstruktiv sjukdom?

2015-11-19

Ewa-Lena Johansson
Med dr. spec sjukgymnast
ewa-lena.johansson@vgregion.se

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
SAHLGRENKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

2015

- **WHO:s** medlemsländer i Europaregionen har antagit en strategi för ökad fysisk aktivitet.
- Strategin uppmärksammar att fysisk aktivitet är en av de viktigaste faktorerna för hälsa och välbefinnande i befolkningen och att fysisk inaktivitet och stillasittande ökar risken för många icke smittsamma sjukdomar som exempelvis hjärt-kärlsjukdomar.

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
SAHLGRENKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

WHO 2015

- Vuxna bör vara fysiskt aktiva, med måttlig intensitet, minst 150 minuter i veckan. Vid hög intensitet rekommenderas minst 75 minuter per vecka. Aktiviteten bör spridas ut över flera av veckans dagar och kan utföras i pass om minst 10 minuter.

Aktivitet, motion och träning

- **Fysiskt aktiv**, när skelettmuskulaturen är aktiv, i bästa fall på en nivå som innebär att vi bibehåller vår konditionsnivå
- **Motion**, planerad och omklädd aktivitet under avsatt tid, belastning av central och perifer cirkulation samt ökning av andetagsfrekvens, leder till ökning subjektiv ansträngningsnivå, rekommendation är 30 min 5dgr i veckan, kan fördelas på 10 min pass
- **Fysisk träning**, målsättning att öka prestationsförmågan inom olika idrottsgrenar, oftast i tävlings syfte, ökning av maximala konditionen (syreupptagningsförmågan) eller muskelstyrkan.

Vad är ansträngningsutlöst obstruktion?

- Exercised Indused Asthma, EIA
- Exercised Indused Obstruction, EIO

Vad händer?

- Osmolära teorin
  - Uttorkning av slemhinnan pga ökad andetagsvolym och frekvens
- Vaskulära teorin
  - Nedkylning av bronkialslemhinnan leder till en kärlkonstriktion och sedan återfyllnad
  - En kombination av dessa leder till frisättning av inflammatoriska mediatorer, svullnad av bronkialslemhinna och bronkobstruktion

Vad behövs?

- Adekvat medicinering och teknik
  - Otillräcklig medicinering minskar förutsättningarna för fysisk aktivitet, motion och träning
- Träningsteknik i teori och praktik

Strategi

- Pre medicinering med $\beta 2$ agonist
- Långsamt stegrande uppvärmning
- Intervaller av högre och lägre belastningsnivå
- Nedvarvning
  - Se www.fyss.se

Vad kan vi göra?

- Slipa på anamnesupptaget
  - är du så fysiskt aktiv som du skulle vilja? Om inte, vad i så fall hindrar dig?
- Använd CAT och ACT
- Använd FYSS
- Testa och träna inhalationsteknik/kunskap

Varför är det viktigt med inhalationskunskap/teknik?

- Farligt
  - Det rör sig om potent farmaka, undermedicinering kan vara livshotande
- Dyrt
  - Läkemedel för andningsorganens sjukdomar
2014 = 2 711 288 483:-
- Onödigt

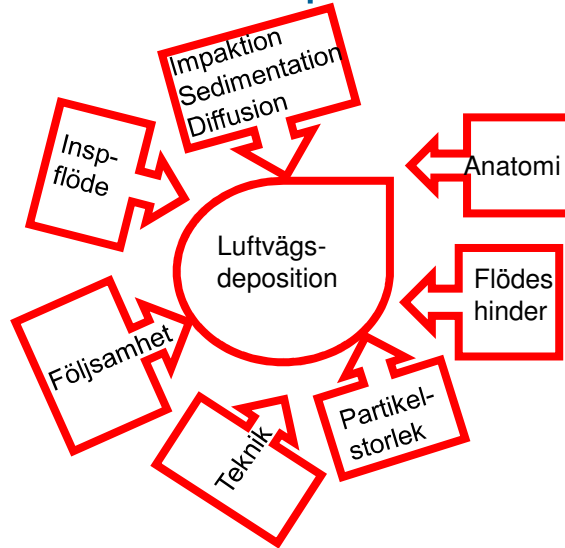
Varför skall det göras?

- Nå uppsatta syften och mål med behandling
- Optimera förutsättningen för bästa deposition i bronkträdet och därmed kostnadseffektiv behandlingseffekt

Något att tänka på

- ”Som man ropar i skogen får man svar”
  - Studier har visat att om man frågar patienter om dom kan ta sina inhalationer så säger alla ja, när dom sedan testas visar det sig att 40-80% gör ett eller flera fel
- ”Given information är inte alltid tagen”
  - Att ge info är inte samma som att den är fådd,
- Samma budskap från all personal

Vad är problemet?

Pulverinhalation, DPI

- Administreras med inandningen
- Skall inte skakas (Easy Haler undantag)
- Ordentlig utandning skall göras
- Inhaleras med kraft från start
- Ofta instruktion att hålla andan

Vanligaste felen med DPI?

- Hålls inte upprätt
- Andas inte ut
- Inhalerar inte horisontellt (mellan tänder)
- När inte toppflöde tidigt i inspirationen
- Håller inte andan (betydelse?)

Dosaerosol, pMDI

- Administreras med drivgas
- Skall skakas
- Ordentlig utandning skall göras
- Inhaleras sakta
- Evidens finns för att hålla andan ca 10sek

Vanligaste felen med pMDI?

- Koordinerar inte avfyrning och inandning
- Inledande utandning saknas
- Inhalerar för fort/kort
- Skakar inte inhalatorn
- Håller inte andan i 10sek

Dosaerosol och spacer

- Underlättar koordination
- Minskar mundeposition
- Minskar risken för biverkningar
- Dosaerosoler som autoejekterar dos, *autohalers*, administreras utan spacer

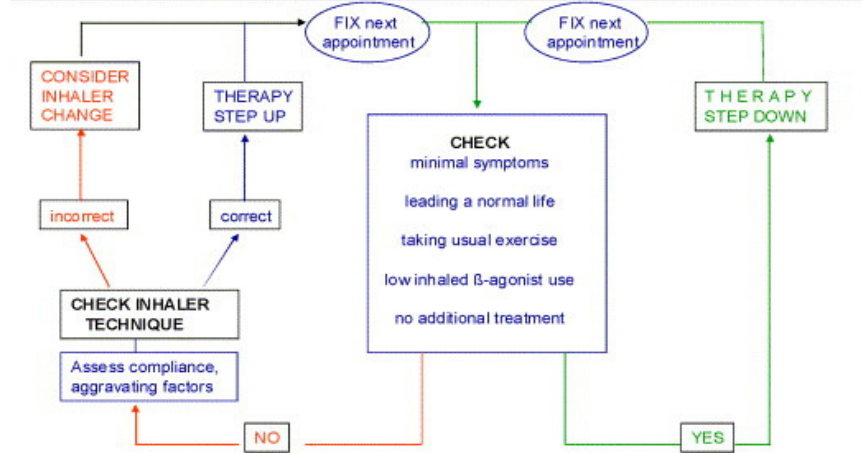
Om nationella riktlinjerna

- Patienter med astma och KOL skall ha individuell behandlingsplan
- Vid behov vara föremål för interprofessionell samverkan
- Utbildas, enskilt eller i grupp, i sin sjukdom och i sin egenvård

Följsamhet

- Kunskap
  - om sin sjukdom, om sina mediciner, dess verkan och biverkan, när dom är slut och hur de skall kasseras
- Teknisk färdighet
  - Att rätt kunna hantera sin ordinerade inhalator
- Relation
  - Det inhalationsverktyg patienten trivs med blir använt

ASTHMA THERAPY ADJUSTMENT FLOW CHART

ADMIT

Aerosol Drug Management Improvement Team
Graham Crompton, Peter Barnes, Mariëlle Broeders, Chris Corrigan, Lorenzo Corbetta, Richard Delhuijzen, Jean-Christophe Dubus, Antoine Magnan, Federica Massoni, Joaquin Sanchez, Jose Viejo, Thomas Voshaar, 2005

Uppföljning

- Inhalationsbehandling skall följas upp och dokumenteras
- Till exempel med en COPD 6 mätare

Inhalationsförmåga

- De flesta patienter klarar, efter instruktion och träning att producera det inspiratoriska flöde som krävs för dagens inhalatorer

Budskap att ta med hem

- Anpassad fysisk aktivitet är alltid möjligt
- Kontrollera inhalationsteknik / kunskap ofta
  - God följsamheten i behandlingen kan vara det som behövs för förmåga till fysisk aktivitet och motion
- Vid utebliven effekt till trots, ifrågasätt diagnos

TACK FÖR ATT NI LYSSNADE!

Referenser

- www.spirometri.se Andersson Martin
- www.medicininstruktioner.se
- Crompton et al. The need to improve inhalation technique in Europe: a report from the Aerosol Drug Management Improvement Team . Journal of Respiratory Medicine. 2006/02/24, 1479
- www.lakemedelsverket.se
- Laube BL, Janssens HM, de Jongh FHC, Devadason SG, Dhand R, Diot P, Everard ML, Horvath I, Navalesi P, Voshaar T, Chrystyn H. ERS / ISAM Task Force Consensus Statement : Recommendations on What the Pulmonary Specialist Should Know about the New Inhalation Therapies. Eur Respir J 2011; 37: 1308-31.
- <http://www.fyss.se>
- <http://www.folkhalsomyndigheten.se>